

A Magyar Köztársaság Kormánya
6899. számú
országgyűlési határozati javaslata
a szociális ellátások további átalakításának
rövid- és középtávú feladatairól*

.../1992. (...) számú országgyűlési határozat
a szociális ellátások további átalakításának
rövid- és középtávú feladatairól

Az Országgyűlés megállapítja, hogy a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló, 1992. évi ... számú törvény elfogadásával megkezdődött a szociális ellátások rendszerének átalakítása, amely jelentős előrelépés az ellátó rendszer korszerűsítésének folyamatában.

Elfogadva a törvény alapelveit és az abban körvonalazott korszerűsítési irányokat, az Országgyűlés szükségesnek tartja a szociális ellátások további reformját.

A szociális ellátórendszer teljes körű törvényi szintű szabályozásának megteremtése érdekében 1994–95-ben folytatni kell a minimumgaranciák és az intézményrendszer kiépítését. Az Országgyűlés ezért felkéri a Kormányt, hogy:

1.) Dolgozzon ki egységes elvekre és jogosultsági feltételekre épülő *pénzbeni jövedelempótló támogatási rendszert*. Ez a támogatás azokra a személyekre terjedjen ki, akik koruk vagy egészségi állapotuk, illetve családi helyzetük miatt önmaguk vagy családjuk megélhetéséről gondoskodni nem tudnak.

A jövedelempótló támogatás rendszere biztosítson ellátást

- az időskorúaknak,
- a munkaképességüket 67%-ban elvesztett személyeknek és
- a családban élő gyermekeknek.

Az időskorúak jövedelempótló támogatását úgy kell kialakítani, hogy az váltsa fel a rendszeres szociális segélyezést, valamint a Társada-

* A Népjóléti Minisztérium kérésére közöljük ezt az országgyűlési határozati tervezetet, amely a szociális törvénykezés eleme.

lombiztosítási Alapból finanszírozott, időskorúakat érintő szociális ellátásokat.

2.) Az egészségkárosodásból eredő hátrányok mérséklése, az ebből adódó megélhetési többletköltségekhez való állami hozzájárulás biztosítása céljából 1995-ig dolgozza ki az *egészségkárosodottak egységes támogatását*. Ennek keretében vizsgálja felül az egyes fogyatékos csoportokat megillető ellátásokat, így különösen a vakok személyi járadékát, a rokantsági járadékot, a mozgássérültek közlekedési kedvezményeit, a felnőtt korban járó magasabb összegű családi pótlékot.

3.) A gyermekes családok megélhetési és nevelési feltételeinek javítása érdekében, összefüggésben a társadalombiztosítás profiltisztításával és a szociális ellátás teljesebbé tételével, 1995-ig dolgozza ki a *gyermekgondozási segély* alanyi jogú ellátásának rendszerét.

Az ellátás összegének megállapítását és az értékmegőrzés módját a gyermeknevelés támogatási rendszerének figyelembevételével kell kialakítani. A támogatás igénybevételének idejére az egészség- és nyugdíjbiztosítás szabályait a biztosítási elv érvényesülésével összhangban kell rendezni.

4.) A szociális intézmények működésének elősegítése, a racionálisabb gazdálkodás feltételeinek megteremtése, az önkormányzatok felelőségének erősítése érdekében az Országgyűlés szükségesnek tartja 1994. évtől a *szociális intézmények finanszírozásának* további korszerűsítését. Ennek érdekében szükséges a szociális normatíva és a szociális intézményi normatíva fokozatos átalakítása, az intézményi normatíva fokozatos átalakítása, az intézményi normatíva megosztása a beutaló és a fenntartó önkormányzatok között.

5.) A szociális ellátások rendszerének átalakításával párhuzamosan felül kell vizsgálni a *személyi jövedelemadó rendszerét*, és alkalmassá kell tenni arra, hogy a jövőben jobban igazodjon a családok összetételéhez, az eltartottak számához. Az adórendszer átalakítása során a jövedelmek egységes kezelésének elvét fenntartva társadalmilag igazságosabb szempontok jussanak érvényre az adómentes sáv kialakításában és a kedvezmények differenciált kezelésében.

6.) Az Országgyűlés felkéri a Kormányt, hogy az 1994-ben bevezetésre kerülő ellátásokat szabályozó törvénytervezetet 1993. szeptember 30-ig, az 1995-ben bevezetendőket 1994. szeptember 30-ig terjessze az Országgyűlés elé.

1992. szeptember 3.

Az országgyűlési határozati javaslat előadója:

Dr. Surján László
népjóléti miniszter

Tájékoztató a Szociális Törvény tervezetében nem szabályozott szociális ellátásokról

A lakosság szociális biztonságát – a munka világához kötődő egzisztenciális feltételek mellett – elsősorban a társadalombiztosítás, a munkanélküliek ellátó rendszere, valamint a klasszikus, központi, illetve helyi költségvetésből finanszírozott vagy támogatott szociálpolitika határozza meg. Átalakuló politikai-gazdasági rendszerünkben ezek a szociális biztonságot jelentő elemek is folyamatosan alakulnak, módosulnak; változik jellegük, feladat- és hatókörük, módszereik. A szociálpolitika jelenlegi rendszere és működése még sok ponton a régi feltételekhez és szabályokhoz kötődik, a szociális piacgazdálkodással konform szociálpolitika most körvonalazódik.

Ugyanakkor egy törvény keretében nem lehetséges felölelni a szociális biztonság teljes vertikumát, egész rendszerét.

Az egyes területek olyan speciális és eltérő elemeket tartalmaznak, amelyek önmagukban is elkülönült szabályozást igényelnek, ezért a szociálpolitika csak több, egymással összehangolt törvény keretében szabályozható.

A társadalombiztosításnak, foglalkoztatáspolitikának, megváltozott munkaképességűek rehabilitációs rendszerének az átalakítása hosszabb időszakot igényel, mely változások kihatnak a szociális ellátások szabályozására is. Például a társadalombiztosítás „profilisztítása” folyamatos többletfeladatot jelent a célzott szociálpolitika számára.

A fentiek miatt „A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról” szóló törvény megalkotása a szociálpolitika reformjának csak az első, de egyben kiemelt fontosságú állomása. A Parlament részére benyújtott törvénytervezet a *szociális ellátások alaptörvényének tekinthető*, amely első ízben vállalkozik a szociálpolitika ezen szeletének átfogó, egységes elvekre épülő szabályozására. Az egységes megközelítési mód egyrészt a különböző szociális problémák kezelésének eszközeiben, másrészt a jogosultság, hozzájutás feltételeiben mutatkozik meg. Szerkezeti felépítésében pedig lehetővé teszi, hogy a későbbiekben szabályozandó területek, ellátások kapcsolódhassanak, beépülhessenek a szociális ellátások rendszerébe.

A megvitatás előtt álló törvénytervezet döntően a gyermek, illetve anyasági ellátásokkal, a minimális megélhetést garantáló támogatásokkal, a speciális körülményekhez kapcsolódó dologi ellátásokkal, valamint a szociális szolgáltatásokkal foglalkozik. Más oldalról egyértelművé teszi a szociális igazgatással összefüggő feladatokat, az eljárási szabályokat, a finanszírozás elvét. Legfontosabb társadalompolitikai elem, hogy rögzíti

– az egyén jogait és kötelezettségeit a minimumgaranciák és az előzőekben vázolt alapvető ellátások terén,

– a központi és helyi feladatokat, e szintek közötti feladatmegosztást.

Egyidejűleg azonban látni kell azt is, hogy a szociálpolitika szakaszos szabályozását – a különböző rendszerek kívánatos összhangja mellett – a hiányos feltételrendszer indokolja. E hiányok a szükséges anyagi forrásokban, szakemberben, intézményrendszerben jelentkeznek.

A feltételek fokozatos megteremtésével az elkövetkező években tovább kell folytatni a szociális ellátórendszer reformját, amely többek között a *jövedelempótló támogatások teljes körű kiépítését, az egészségkárosodáshoz kapcsolódó juttatások egységesítését, a gyermekek jogán járó ellátások korszerűsítését kell hogy jelentse*. E hiányzó elemeket az Országgyűlési Határozat tervezete foglalja össze, meghatározva bevezetésük lehetséges időintervallumait.

Az évek során kiteljesülő Szociális Törvény már csak terjedelmi korlátok miatt se lesz képes átfogni valamennyi szociálpolitikai juttatást. A törvényben szabályozandó ellátások „elhelyezését” ugyanakkor megkönnyítheti a szociális támogatási formák teljes körű bemutatása. Ezt szolgálja ezen tájékoztató, amely táblázatos formában ad áttekintést a törvényben nem szabályozott pénzbeli és egyes dologi ellátásokról részben azok forrásai, részben az érintettek köre szerinti csoportosításban. A pénzbeli ellátásokat egészítik ki a természetbeni ellátások, mint az oktatás, egészségügy és szociális szolgáltatások.

E kiadásokat összegezve 1992-ben több mint 1.000 milliárd Ft fordított a tágan értelmezett szociálpolitikára. Így a *jóléti kiadások meghaladták a GDP 33%-át*.

Mind a kiadások nagyságrendje, mind az ellátások sokszínűsége jelzi a szociálpolitika reformjának fontosságát, de egyben összetettségét is.

Versenyképes társadalom kialakulása Közép- és Kelet-Európában – a szociális dimenziók

Nemzetközi szakértői tanácskozás Finnországban

Szerkesztői¹ megjegyzés: Az új „nagy átalakulás” szélesre nyíló lehetőségei mellett mind szorongatóbbak a bizonytalansági tényezők. A rendszerváltás társadalmi ára messze felülmúlja az eredeti elképzeléseket. A nemzetközi felelősségérzet és a nyugati fenyegetettségérzet hatására egymást követik az e problémával foglalkozó nemzetközi kutatások és konferenciák. Ebbe a sorba tartozik a „versenyképes társadalom” szociális dimenzióival foglalkozó, a továbbiakban ismertetendő finnországi tanácskozás is.

Az alábbiakban a tanácskozás következtetéseinek és ajánlásainak teljes szövegét, valamint az ezeket kiegészítő és értelmezni segítő globális szintű megfontolások és alapelvek kivonatát fordítást közöljük.² A magyar olvasót ez a dokumentum azért érdekelheti, mert betekintést kaphat abba, hogy felelős nyugati vagy nemzetközi intézmények, s többségükben nyugati kutatók hogyan gondolkodnak a poszt szocialista társadalmak lehetséges szociálpolitikájáról, részben pedig azért, mert a záródokumentumból, amennyiben azt a közgyűlés jóváhagyja, az ENSZ ajánlásokat fog készíteni az érintett kormányok számára.

I. Bevezetés

1. A „Versenyképes³ társadalom kialakulása Közép- és Kelet Európában – a szociális dimenziók” témájában tartott nemzetközi szakértői tanácskozást 1992. szeptember 20–22 között tartották Finnországban, Kellokoskiban. A tanácskozást a finn Országos Szociális és Egészségügyi Hivatal (National Agency for Welfare and Health of Finland), valamint a bécsi székhelyű szociálpolitikai kutatóközpont (European Centre for Social Welfare Policy and Research) szervezték, együttműködve az ENSZ bécsi hivatalának szociális és humanitárius ügyekkel foglalkozó központjával (United Nations Centre for Social Development and Humanitarian Affairs, United Nations Office at Vienna). A tanácskozást az Európai

Újjáépítési Bank (European Bank for Reconstruction and Development) szponzorálta.⁴

2. A tanácskozás céljai az ENSZ közgyűlés (General Assembly) 46/166. sz., „A vállalkozásról” szóló határozatának megfelelően (...) a következő kérdésekre összpontosítottak: 1/ milyen gazdaság- és szociálpolitikák alkalmazhatók Közép- és Kelet-Európában az átmenet idején; 2/ hogyan építhetők ki az állam és az egyén között olyan közvetítő intézmények, amelyek garantálják a civilizált versenyt, valamint a konfliktusok szabályozását; ill. 3/ hogyan lehet kezelni azon megoldatlan problémákat, amelyek aláaknázhatják a versenyképes társadalom felé való elmozdulást.

Globális összefüggések

3. Ahogyan gyorsul a gazdasági reform üteme Kelet- és Közép-Európában, úgy válnak mind nyilvánvalóbbá a reform szociális és emberi következményei és költségei. {Valamennyi országban zuhan a többség élet-színvonala. A növekvő szenvedések, nehézségek, megcsalt remények magát a reformfolyamatot fenyegethetik.}

4. A nemzetközi szervezetek és a Kelet-Közép Európai kormányok közötti, a piactudományt fejlesztő segítségre vonatkozó párbeszédekben a figyelem olyan kérdésekre összpontosult, mint az árfolyamok stabilizálása, a privatizálás és az árliberalizálás. Két témát nem elemeztek megfelelően.

5. Az egyik téma a Kelet és Nyugat közötti új, a *globalizáció* általános trendjeihez kapcsolódó viszony. A gazdaság globalizálódásával a szociálpolitika is globális ügygé vált, amelyben a nemzetközi szervezeteknek és a legfejlettebb országoknak sajátos szerepük van. A gazdag és szegény nemzetek közötti kölcsönös függőség nő. Habár a gazdagabb régiókból a szegényebbek felé történő újraelosztás automatikusan nemigen fog megvalósulni, a közös érdekek előmozdíthatják a globalizációt. A gazdagabb országok nem képesek önmagukat elszigetelni a szegényebb európai régiók externáliáitól, az erőszakos konfliktusoktól, egészségi és biztonsági környezeti kockázatoktól, bűnözéstől, járványoktól, tömeges elvándorlástól. Valamilyen, szükségképpen összehangolt cselekvés elkerülhetetlen.

6. A másik viszonylag elhanyagolt probléma a *gazdasági és szociális reform közötti összefüggés*. E tekintetben újabb változás tapasztalható. {Erre utal az ENSZ egy 1992. évi, oroszországi missziójának jelentése; a Nemzetközi Valuta Alap és más nemzetközi szervek néhány új dokumentuma; valamint az érintett országok vezetőinek új orientációja.}

7. Remélhető, hogy a nyugati kormányok, {ahogyan tisztába jönnek a kihívás nagyságával, felismerik, hogy önérdekük is a megfelelő szociális reformot elősegítő nemzetközi cselekvés.}

8. Ezzel kapcsolatban azonnal fölmerül az a kulcskérdés, hogy milyen alapelvekre kell támaszkodnia a Közép- és Kelet-Európa szükségleteinek megfelelő szociálpolitikának. (...)

II. Alapelvek

9. A térségben számtalan különféle gazdasági és szociális probléma van, amelyek az adott helyzethez igazodó megoldásokat igényelnek. Ennek ellenére néhány általánosan is alkalmazható szociálpolitikai alapelv meghatározható.

Kényszerítő feltételek elfogadása

A. A szociálpolitikát a ténylegesen létező kényszerítő feltételek figyelembevételével kell kialakítani.

10. A szociálpolitika alakításakor a kényszerítő feltételek mibenléte és jellege mindig és szükségképpen vitákat kiváltó kérdés. A viták nyomán bizonyos kényszerek enyhíthetők, újraértelmezhetők, vagy egyetértés alakulhat ki körülöttük.

11. Az adott ország gazdasági helyzete kulcsfontosságú kényszerítő körülmény. {Felelőtlenység lenne olyan szociálpolitikai intézkedéseket hozni, amelyek túl optimistán ítélik meg az adóbegyűjtés lehetőségeit, a privatizációs jövedelmeket, a nemzetközi segítséget stb.}

12. {A kormányzati bevételek bizonytalanságain túl egyes szociális intézkedések inflatorikus hatásával is számolni kell.} Egyensúlyt kell teremteni az emberek infláció elleni védelme és ennek inflációgerjesztő hatása között.

A civil gazdaság fejlesztése

B. A szociálpolitika egyik központi céljává kell tenni a második, rejtett vagy fekete gazdaság növekedésének korlátozását, s olyan ösztönzők megteremtését, amelyek segítségével a földalatti gazdaság integrálható a civil gazdaságba.

13. Széles körben elterjedtek az önsegítés illegális vagy kvázi-legális formái. Ennek következtében egyébként a szociális védelemre használható források elfolynak, élezve a már amúgyis keserves pénzügyi szűkösséget. A szociálpolitikát tehát olyan irányba kellene terelni, hogy ösztönözze az egyéneket a „második gazdaság” mellőzésére oly módon, hogy legitimálja és legalizálja e tevékenységeket, amikor ez csak lehetséges.

A történelem elismerése

C. A szociálpolitika alakításánál megfelelően tekintetbe kell venni a történelmi örökséget.

14. Egyetlen szociálpolitika sem indul tiszta lappal. A történelmi örökség, amely jelen van egy sor intézményben, politikai közelítésben, a jóléti politikával kapcsolatos beállítódásokban, s egyáltalán, az állam társadalmi

védelmet nyújtó szerepében, maga is kényszerek halmazát jelenti, amelynek kellő súlyt kell adni egy előremutató, alkotó jellegű szociálpolitika kidolgozásánál. Kategorikusabban fogalmazva, a múlt intézményei esetenként olyan alapot nyújtanak, amelyre építeni lehet. A rendszer azon elemei, amelyek a múltban működőképeseek voltak, a jelen szükségleteihez igazíthatók.

El kell kerülni a tradicionalizmushoz való visszatérést

D. A szociálpolitika alakításánál gondosan kerülni kell a munkamegosztás hagyományos formáihoz való visszatérést.

15. A nők már meglévő foglalkoztatási és szociális helyzetét a lehetőség szerint védelmezni kell. Reálisan nem lehet a családoktól elvárni, hogy akkor vegyenek át az állam és a vállalatok által korábban ellátott funkciókat, amikor a legkevésbé képesek további terhek vállalására.

A reform megerősítése

E. A szociálpolitikának kulcsszerepe van a politikai és gazdasági reformfolyamatok megerősítésében és olyan intézmények létrejöttének elősegítésében, amelyek összhangban vannak egy politikai részvétellel működő társadalommal, továbbá a szociális piacgazdasággal.

16. {Országoként változhat, hogy mennyire létfontosságú a reformfolyamatok erősítése. Ugyanakkor az elv fordítottja általában igaz: a gazdasági reform sikere azon is mérhető, hogy mennyire segíti a politikai demokráciát és a civil társadalmat erősítő struktúrákat.}

A sebezhető csoportok védelme

F. A reform során legközvetlenebbül és legkedvezőtlenebbül érintett csoportok védelme a szociálpolitikával szembeni alapvető követelmény.

17. Az átmenet során és azt követően lesznek olyan népességcsoportok, amelyek másoknál veszélyeztetettebbek, s akik esetében az önszolgáltatásnak semmiféle reális esélye nincs. Ilyen csoportok például a betegek, rokkantak, idősek, gyermekek, a sokakat eltartó családok, vagy azok a munkanélküliek, akiknek alig van esélyük az újraalkalmazásra. {Egy hatékony szociálpolitikának e csoportokra különös figyelmet kell fordítania.}

A reform beágyazása

G. A jelen és jövő követelményeihez egyaránt igazodó szociálpolitikának javasolt intézkedéseivel olyan alapokat kell lefektetnie a jog, az in-

tézmények és a beállítódások szintjén, amelyekre a jövő politikája építhet.

18. A szociálpolitikának elő kell segítenie egyfelől a szokások és beállítódások olyan változását, amely kedvez a jóléért való személyes felelősségnek, másfelől a jóléti ellátásokban fontos szerepet játszó önkéntes, nem-állami szerveződések létrejöttét.

Programok megvalósítása

H. Az új szociálpolitikai programoknak összeegyeztethetőeknek kell lenniük a már létező, vagy gyorsan kiépíthető ellátó mechanizmusokkal.

19. {A szociális védelem sikere nemcsak az új intézkedések tartalmán múlik, hanem azon is, hogy megfelelőek-e az ellátásokat nyújtó adminisztratív mechanizmusok, ideértve a nem-állami közvetítő szervek működését is.}

Prioritások

I. A szociálpolitika fejlesztésénél különösen ügyelni kell a reformok megfelelő sorrendjére.

20. {A reform bevezetésének sebessége mindig intenzív viták témája. A reformok sorrendisége elhanyagoltabb, de nem kevésbé fontos kérdés. A sorrendiség tisztázatlansága rossz választásokhoz, zavarokhoz, az érintettek értetlenségéhez vezet. E tekintetben sokat segíthetnek további kutatások.}

A tömeges kivándorlás megelőzése

J. A népesség nagy csoportjainak elvándorlása annak érdekében, hogy munkaalkalmat, biztonságot vagy jobb életfeltételeket találjanak, olyan veszély, amelyre minden szociálpolitikának tekintettel kell lennie.

21. A szociális programok hatásosságának egyik mércéje ezért éppen az, hogy mennyire képesek a lakosságot arra ösztönözni, hogy – ha ezt kívánják – inkább otthon maradjanak, semhogy kivándoroljanak.

Közvetítő intézmények kiépítése

K. A kormányok és nemzetközi szervezetek kellő politikai fontosságot kell, hogy tulajdonítsanak azon közvetítő intézményeknek, amelyek elősegíthetik, hogy a születő civil társadalom megfelelő szerepet játsszon a gazdasági és szociális politikák fejlesztésében.

22. {A közvetítő intézmények elhanyagolása a nemzetközi segélyprogramok és a hazai fejlesztések sikerét egyaránt veszélyezteti. Erősítendő}

a gazdasági érdekcsoportok, azaz a munkáltatói szervezetek, szakszervezetek, kamarák stb. Vizsgálendő a vállalatok és munkástanácsok szociális szerepe. A szociális szolgálat ellátása decentralizálendő az önkormányzatokhoz, az önkéntes, non-profit szerveződések szerepe támogatandó és erősítendő.} A munkáltatói és munkavállalói szervezetek közötti „szociális párbeszéd ill. partnerség” gyakorlata fejlesztendő.

Stratégiai jelentőségű és átfogó politizálás kifejlesztése

L. Az átmenet időszakában különös fontossága van annak, hogy valamennyi párt és szervezett érdekcsoport együttműködjön, és közösen döntsön hosszú távlatú, szélesen megalapozott, konszenzuálisan elfogadható gazdaság- és szociálpolitikai keretek és stratégiai lépések ügyében.

23. A civil társadalom érdekcsoportjainak megszerveződése és erősödése alkalmasint növeli a bonyolultságot, ám végső fokon erősíti a kormányozhatóságot. Ugyanakkor a közvetítő intézmények gyengítése az állam cselekvőképességét gyengíti. A drámai strukturális változások idején a kormány, az ellenzék és a szervezett érdekcsoportok széles társadalmi és politikai konszenzusára van szükség az átmenet alapelveinek és az átalakítást szolgáló döntéseknek a tekintetében. Mindent meg kell tenni a politikai mező esetleges szélsőséges széttöredezése és polarizálódása ellen, az ellenséges szembenállások gyengítése érdekében, és a meglévő fájdalmas választóvonalakat erősítő kizáró politikák ellen. A békés és hatásos átalakulást segítheti az autonóm érdekszerveződések támogatása; a közbülső szervezetek képviselői jellegének és legitimitásának erősítése (pl. munkahelyi szakszervezeti választások révén) stb. (...) {Végső fokon csak mindenkit átfogó gazdasági és szociális politikák generálhatnak bizalmat a civil társadalom és az állam, illetve a civil társadalom egyes szereplői között.} Bizalom, reális várakozások és társadalmi kohézió hiányában a most folyó nagy átalakulások minden valószínűség szerint kudarcba fulladnak.

24. Valamennyi fenti folyamatnál gondosan kell ügyelni arra, hogy a szociális védelmi intézkedéseknek ne legyen társadalmi megosztó hatásuk. A szociálpolitikának valóban kulcsfontosságú feladata, hogy erősítse a bizalmat, a társadalom integráltságát és kohézióját, hogy ily módon segítse a szilárd politikai demokrácia és a civil társadalom feltételeinek megteremtődését.

III. Következtetések és ajánlások

25. A közép- és kelet-európai kormányoknak, valamint a nemzetközi szervezeteknek választ kell találniuk azon sürgető társadalmi problémákra, amelyek a demokráciára és piacgazdaságra való áttérés velejárói, s azon hosszabb távlatú szociálpolitikai kérdésekre, amelyek az aktív és versenyző társadalom fejlődését szolgálják.

A. Sürgető társadalmi problémák

26. A gazdasági válság olyan súlyos társadalmi problémákat von maga után, mint a növekvő szegénység és a társadalomból való kiszorítás, az emberi erőforrások leértékelődése, a tömeges munkanélküliség és a szervezett bűnözés, amelyek megannyi fenyegetést jelentenek a demokráciára. Mindezen jelenségek sürgős cselekvést igényelnek.

Növekvő szegénység és társadalmi kizárás

27. Egy, az elviselhetőség határán lévő társadalmi alapjövdelem nélkülözhetetlen alapfeltétel. Emellett megelőző és rehabilitációs politikákat kell kidolgozni a tartós munkanélküliség és kizárás trendjeinek gyengítése érdekében.

Az emberi erőforrások leértékelődése

28. Az átstrukturálás folyamatát olyan hatékonyan kellene vezérelni és ütemezni, hogy csökkenteni lehessen a jövő legfontosabb erőforrását, az emberi tőkét érintő veszteségeket. A kibocsájtó és befogadó országok között olyan nemzetközi együttműködésre van szükség, amely korlátozza a vándorlást és az agy-elszívást (brain drain), és amely kompenzálja a kibocsátó országokat.

Magas munkanélküliség

29. Ahhoz, hogy a szociálpolitika betölthesse szerepét, elengedhetetlenül szükség van nagyobb arányú munkahelyteremtést szolgáló gazdaság- és iparpolitikára. A helyi közösségeket is bevonó, új típusú fél-piaci megoldásokra van szükség, kivált az olyan sérülékeny csoportok számára, mint például az iskolából kilépő, első munkahelyüket kereső fiatalok. Nagyjelentőségű pozitív válasz a vállalkozások és önálló egzisztenciák fejlődésének támogatása ama felismerés nyomán, hogy a kisvállalkozások lehetnek az új munkahelyek fő forrásai.

Szervezett bűnözés

30. Az emberi jogokat kellő mértékben tiszteletben tartó bűnmegelőzési programokra van szükség a szervezett bűnözés, kábítószerkereskedelem, illegális fegyverkereskedelem, bűnszövetkezetek, korrupció, fehérgalléros bűnözés, utcai és ifjúsági bűnözés kezelésére. A preventív szociálpolitikáknak jelentős szerepe lehet e problémák gyors terjedésének korlátozásában.

B. A szociálpolitika fejlesztése

31. A fent említett szociális problémák hosszabb távon csak stratégiai jellegű szociálpolitika segítségével válnak kezelhetővé. Ennek az átalakulás stratégiájához szervesen hozzátartozó szociálpolitikának segítenie kell a közép- és kelet-európai országokban olyan demokratikus társadalmi célok elérését, mint a társadalmi igazságosság, társadalmi részvétel és társadalmi védelem.

32. A társadalmi részvételt és a társadalmi elismertség érzését valamennyi társadalmi csoportnál erősíteni kell. A kisebbségek emberi jogait szigorúan tiszteletben kell tartani. Az alapvető javakhoz és szolgáltatásokhoz való hozzájutást, illetve a pénzintézetek elérhetőségét garantálni kell. Szükség van a nők helyzetét javító és a családvédelmet szolgáló speciális programokra is.

33. A fentieket szolgáló szociálpolitika kialakításánál a II. Részben kifejtett alapelveket valamennyi országnak és nemzetközi szervezetnek gondosan mérlegelnie kell.

34. Az alapelvek mögöttes feltételezése az, hogy Közép- és Kelet-Európában olyan hosszú távlatú, stratégiai szociálpolitikai közelítésre van szükség, amely elősegíti, hogy a társadalmi védelmi intézkedések módszeres és koherens fejlesztés és alkalmazás eredményei legyenek, nem pedig a felmerülő problémákra adott egyszeri, ad hoc válaszok.

35. További előfeltevés az, hogy az alternatív jóléti politikák közül az egyes országok azon országok tapasztalataiból tanulhatnak legtöbbet, amelyekkel van bizonyos történelmi, társadalmi vagy kulturális affinitásuk. Alternatív modellek elfogadásánál ügyelni kell arra, hogy az alkalmazást megfelelő adaptáció kísérje. Minden jóléti politika fejlődését az adott közeg formálta. Nem létezik továbbá egyetlen modell- vagy módszer-együttes sem, amelyet egyedül „helyesnek” lehetne ítélni. Ami egy adott közegben működőképes, teljesen alkalmazhatatlan lehet másutt. A szociális piacgazdaságra való átmenet nem küszöböli ki a nemzetek közötti mély társadalmi és kulturális különbözőségeket. A szociálpolitika egészét, a védő intézkedéseket és alkalmazásuk módját a sajátos helyi körülményekhez kell igazítani.

C. Nemzetközi szegénységellenes programok

A NYUGATEURÓPAI ORSZÁGOKNAK ÉS NEMZETKÖZI SZERVEZETEKNEK FEL KELL KÉSZÜLNIÖK NEMZETKÖZI SZEGÉNYSÉGELLENES PROGRAMOKRA

36. A gondosan megtervezett, közösségileg finanszírozott lokális munkahelyteremtő programok, amelyek célja egyes, köz- és magánjellelű vállalkozások révén a környezet megtisztítása vagy a leromlott lakásállomány feljavítása, illetve segítő szolgáltatások, vagy az általános iskolás gyer-

mekek iskolai étkeztetése és egészségügyi ellátása, nem kerülnek szükségszerűen összeütközésbe a munkaerőpiaccal.

37. E programok munkahelyet teremtenek, s egyben javítják az egészségügyi, táplálkozási és környezeti viszonyokat. Nyilvánvalóan átmeneti programokról van szó, amelyek azokat a károkat hozzák helyre, amelyeket az előző rendszerek nemtörődömsége és közönye okozott. Ahogyan megvalósul az egészséges lakások és környezet helyreállítása, úgy indulhatnak el egyre inkább helyileg finanszírozott, piaci feltételekkel működő új programok.

D. Nemzetközi együttműködés

38. Tekintettel arra, hogy az egyes nemzetek szociális problémái hatnak egymásra, a nemzetközi szervezeteknek kellő figyelmet kell fordítaniok a szociálpolitika globális vonatkozásaira, s ezt a gyakorlatban is érvényesíteniük kell. Így, többek között:

- felvethetnék a globális szintű újraelosztás kérdését, tekintettel a szegényebb nemzetek súlyos szociális problémáira, s ezek következményeire;
- olyan nemzetközi fejlesztési segítséget nyújthatnak, amely a vándorlás csökkentését segíti;
- megszervezhetik olyan újító politikák terjesztését, amelyek a problémák kezelésében a gazdasági és szociális közelítés integrálására épülnek;
- beemelhetnék a szociális összetevőt a pénzügyi segítség és technikai asszisztencia nemzetközi programjaiba, hogy csökkentsék a radikális struktúraváltás emberi terheit;
- szerepet játszhatnak az elidegeníthetetlen emberi jogok, valamint a politikai demokrácia és civil társadalom felé haladó fejlődés megerősítésében, s gazdasági segítségüket e célok szolgálatába állíthatják;
- elősegíthetnek egy hosszabb távlatú nemzetközi kutatóprogramot a következő témában: „Egy aktív és versenyképes társadalom ki- fejlesztése Közép- és Kelet-európában”.

Jegyzetek

1. A szerkesztő, Ferge Zsuzsa, az egyik meghívott nemzetközi szakértő volt.
2. A kihagyásokat így: (...), a tömörítéseket pedig így {...} jelöljük. (A szerk.)
3. Az angol címben a „competitive” kifejezés szerepel. Ennek fordítása „versengő” és „versenyképes” egyaránt lehet. A vitában mindkét értelmezés felmerült. Egyesek versengő társadalom helyett versengő és versenyképes gazdaság mellett érveltek, mások szerint az államszocialista országokban kialakult „tanult tehetetlenséget” csak éles versenyben lehet kikerülni. A fordítás e két álláspont közti kompromisszum. (A ford.)
4. A tanácskozás résztvevői a szervező ill. szponzoráló intézmények képviselőin kívül 14 ország meghívott szakértői, valamint az ILO és az OECD képviselői voltak.

**A szociális igazgatásról és szociális ellátásról szóló,
törvény által nem szabályozott pénzübeni
és egyes dologi ellátások jegyzéke**

A törvény által szabályozásra nem kerülő, főbb szociális ellátások rendszere az államháztartásban elfoglalt helyük szerint (összefoglaló tábla)

1./ Állami költségvetésből	2./ Társadalombiztosítási Alapból	3./ Önkormányzati költségvetésből	4./ Foglalkoztatási Alapból
<p>Gyermekekkel kapcsolatos ellátások: Családi pótlék Várandóssági pótlék Jövedelem kiegészítő pótlék Tankönyv ellátás támogatás Ösztöndíj Közlekedési kedvezmények személyi jövedelemadó kedvével</p> <p>Időskorúak támogatása: Közlekedési kedvezmények Betegséghez, egészségkárosodáshoz és fogyatékosokhoz kapcsolatos ellátások: Vakok szem. járadéka Rokkantsági járadék Cukorbeteg támogatás Egyes mozg. korlátozottak közlekedési támogatás Bányászati, egészségkárosodottak kár. jár. Gyógyászati segédesszék Személyi jövedelemadó ment. kedvez. Díjmentességek (pl.: személyfelvonó, TV-előfiz.)</p> <p>Lakáscélú támogatások: Szociális pol. kedvezmény Hiteltörlesztési támogatás Kiemelt hiteltörlesztés Egyéb lakásprogramok Régi hiteltörlesztés</p> <p>Hadigondozottak és hadköt. ellátása: Hadigond. pénzellátás, kiegészítő pénzell. Hadigond. és hozzátart. szociális ell. Sorkatona és tartalékos 12 hónapnál hosszabb szolg. teljesítésére járó jövedelem pótló segélye Tartalékos kat. szolg. teljesítésére járó pótló segélye Közlekedési kedvez.</p>	<p>Gyermekekkel kapcsolatos ellátások: Terhességi-gyermekágyi segély Gyermekgondozási díj Gyermekgondozási segély Árvaellátás</p> <p>Időskorúak ellátása, támogatása: Öregségi nyugdíj Özvegyi nyugdíj Bal. özvegy nyugdíj Végkielégítés Szülői nyugdíj Mez. gazd. szövet. jár. Házastársi pótlék Házastársi jövedelem pótlék Közp. szociális segély</p> <p>Betegséghez, egészségkárosodáshoz és fogyatékosokhoz kapcsolatos ellátások: Táppénz, baleseti tp. Rokkants. nyugdíj Baleseti rokk. nyugdíj Baleseti járadék Átmeneti járadék Rendszeres szociális járadék</p>	<p>Gyermekekkel kapcsolatos ellátások: Gyermekkorúak segélyezése (rendszer. nevelési segély, gyermek. int. térítési díjkedv.)</p> <p>Időskorúak támogatása: Rendszeres szociális segély</p> <p>Betegséghez, egészségkárosodáshoz és fogyatékosokhoz kapcsolatos ellátások: Vakok rendszeres szociális segélye</p> <p>Lakáscélú támogatások: Helyi támogatások</p>	<p>Átképzési támogatás Rész munkaidős fogl. támogatás Korengedményes nydíj (a munkáltató is) Közhasznú munkavégzés</p> <p>5./ Szolidaritási Alapból Munkanélküliség járadék Pályakezdők munkanélküliség segélye Előnydíj</p>

I. GYERMEKKEK KAPCSOLATOS ELLÁTÁSOK

Kedvezmény típusa	Jogosultak köre	Forma/összeg	1992. évi tervezett kiadás millió Ft
Családi pótlék	Azután a gyermek (személy) után jár, aki a./ tizenhat évesnél fiatalabb, b./ tizenhat évesnél idősebb, de húsz évesnél fiatalabb, és alap- vagy középfokú okt. intézmény nap- pali tagozatán tanul. c./ tizenhat évesnél idősebb, de húsz évesnél fiatalabb, és a dolgozók által. vagy középisk.-ban tanul	Gyermekenként: egy gyermek. családok 2.600.- Ft egy gyermek. egyedülállók 3.100.- " két gyermek. családok 3.100.- " két gyermek. egyedülállók 3.600.- " három és több gyermek. családok 3.600.- " három és több gyermek. egyedülállók 3.800.- " intézetek, ill. vezetői gyermekenként 3.100.- "	Állami költségvet. 92.700
Várandóssági pótlék	A térítésmentes terhesgondozásra jogosult nőt a terhesség 4-dik hónapjától a születés napjáig	A meglévő gyermekek számánál eggyel nagyobb gyermekszám alapján megállapított egy gyermekre jutó családi pótlék összege.	Állami költségvet. 3.000 (1993-ra)
Terhességi-gyermekágyi segély	A szülési szabadság idejére járó keresetpótló ellátás (4+20 hét)	Legalább 270 nap biztosításban töltött idő esetén a napi átl. kereset teljes összege; 180 napi biztosításban töltött idő esetén a napi átlagkereset 65%-a.	Társadalombiztosítási Alap 6.500
Gyermekgondozási díj	Keresetpótló ellátás a gyermek 2 éves koráig (a fizetés nélküli szabadság igénybevétele alatt). Gyermek 1 éves koráig csak az anya (egyedülálló apa), ezt követően bármelyik szülő jogosult örökbefogadó, mostoha és nevelő szülő is.	A táppénz alapját képező napi átlagkereset 65, ill. 75%-a, minimum az öregségi nyugdíj legkisebb összegének harmincad része.	Társadalombiztosítási Alap 14.640
Gyermekgondozási segély	Gyermekgondozási díjban részesült és folytatólag Gyes-t igényel, vagy rendelkezik a Gyed-hez szükséges jogosultsági feltételekkel, ill. méltányossági alapon. Az anya, ill. gyermekét egyedül nevelő apa a gyermek 3 éves koráig, vagy súlyosan fogy. gyermek esetén, 10 éves koráig.	Első gyermek. ut. 800.-, tart. b. Második " " 900.-, " " Harmadik és minden további ut. 1.000.-, " " A jogosultak számától függetlenül havi jövedelem pótlék illeti meg.	Társadalombiztosítási Alap 6.620 2.000.- 4.150.-

Kedvezmény típusa	Jogosultak köre	Forma/összeg	1992. évi tervezett kiadás millió Ft
Felsőoktatási intézményi hallgatók pénzbeni juttatása	Állami felsőoktatási intézményben tanuló magyar állampolgárságú nappali tagozatos hallgatók támogatása.	Intézményi keretből belső szabályzat szerinti elosztása.	Intézm. kts vetésből 3.500 és állami kts. vetés kieg. 1.191
Tankönyvellátás támogatása	Közoktatási és felsőoktatási tankönyvek előállítására és a tankönyvben részesülők támogatása.		Állami költségvetésből 1.227
Gyermekkorúak segélyezése: a/ rendsz. nev. segély b/ gyerm. intézmények térítési díjkedv.-i		Mérlegeléstől függő. Térítési díj csökkentése, ill. elengedése.	Önkormányzati költségv. 1.900 1.368
Egyéb kedvezmények: a/ személyi jöv. adó kedvezmény	Az a szülő, aki nevére a csp.-t folyósítják.	A csal. pótlékra jogosult magánszemély össz. jövedelméből gyermekeként havi 1.300.- Ft levonható (adóalap csökkentő).	Állami költségvet. 18.000
Árvaellátás	Annak a gyermeke és mostoha gyermeke jogosult, aki haláláig az öregs. (rokk.) nydíjhoz szüks. szolg. időt megszerzte, vagy öregs., rokkants. nyugd.-ként halt meg. Nevelt gyermek, testvér, unoka, ha őt az elhunyt saját házt.-ban eltart. 16. életéve betölt. max. 25 életéve bet. ig. (ha nappali okt. int. tanul), végleg, ha megrokkant. (Balesetnél nincs szolg. idő feltétel.)	Félfárva, az özvegyi nyugd. fele, teljes árva az özv. nyugdíjjal azonos összegű, min.: 5.490.- Ft.	Társadalombizt. Alap - Nydíj bizt.: 500 - Bal.árva et. biztosítás:200 I. Összesen:151.346

II. IDŐSKORÚAK TÁMOGATÁSI FORMÁI

Kedvezmény típusa	Jogosultak köre	Forma/összeg	1992. évi tervezett kiadás millió Ft
Öregségi nyugdíj	60-dik életévét betölt. ffi., 55-dik életévét betölt. nő, ha 20 évi szolg. időt szerzett, vagy az öregs. korh. 1991. jan. 1-je előtt betöltötte és 10 év szolg. idővel rendelkezett. 60-dik életévét betölt. ffi., 55-dik életévét betölt. nő, aki legalább 10 évi szolg. idővel rendelk., de 20 évvel nem.	Öregségi teljes nyugdíj összege: a szolg. idő és a havi átl. kereset függvénye, min. 6.000.-Ft (de a havi átl. keresetnél magasabb nem lehet). Öregségi résznyugdíj összege: a szolg. idő és a havi átl. kereset függvénye, de a 20 év szolg. idő alapján meghat. öregs. telj. nydíjnak annyiszor két százalékkal csökkentett összege, ahány évvel a szolg. idő kevesebb 20 évnél.	Társadalombizt. Alap (nyugdíjbizt.) 228.000
Özvegyi nyugdíj	Házastárs, elvált ház.társ, élettárs (ha a jogvisz. az öregs. vagy rokkants. nyugd. az szüks. szolg. időt megszerzte, vagy nyugdíjasként hunyt el. Az elvált és az élettárs a tv-ben megsz. szigorúbb felt.). A fenti feltételek mellett, aki házast.-a halálakor a 60-dik, nő az 55-dik életévét betölt. v. rokk., v. házast. jogán legalább 2 árvaell.-ra jog. gyermeket tart el (akkor is, ha ezek a felt. a halált köv. 15 éven belül köv.)	Ideiglenes: a házast. halálát követő 1 évig, annak a nydíjnak a fele, ami az elhunytat öregs. nyugd. vagy III. csop. rokk. nyugd.-ként halála időp. megillette vagy megillette volna. Állandó: annak a nyugd. a fele, ami az elhunytat öregs. nyd., ill. III. cs. rokk. halála időp. megillette vagy megillette volna. Minimum: 5.800.- Ft.	Társadalombizt. Alap (nyugd. bizt.) özvegyi + végkiel. + szülői - Eü. bizt.: 8.500 - Nyd. " 2.900
Szülői nyugdíj	Szülő (nagyszülő), akinek gyermeke (unokája) az öregs. (rokk.) nyugd. szüks. szolg. időt megszerzte, vagy nyugdíjasként hunyt el, ha a szülő (nagyszülő) a halálakor már rokkant, és azt megelőzően az elhunyt gyermek (unoka) őt legalább 1 évig túlnyomó részben eltartotta mostoha, nevelt gyer. esetén a tv-ben előírt szigorúbb felt. (Balesetnél nincs szolg. idő feltétel.)	Összege azonos az özvegyi nyugd. összegével.	
Végkielégítés	Az az özvegy, akinek áll. öregs. nydíjra jogosults. újabb házasságkötés folytán szűnik meg (ha a házasságkötést köv. 1 éven belül kéri).	1 évi özvegyi nyugdíjával egyenlő összeg.	
Baleseti özvegyi nyugdíj	Özvegyen maradt házastárs (életkorára, egészségi állapotára, árvaell.-ra jogosultságra tekintet nélkül).	Állandó: a jogszerző nyugd. fele, minimum: 5.800.-	Társadalombiztosítási Alap - Eü. bizt.: 1.000

Kedvezmény típusa	Jogosultak köre	Forma/összeg	1992. évi tervezett kiadás millió Ft
Mezőgazdasági szövetkezeti járadékok a/öregségi járadék	Mg. szöv. tag, ha 70-dik, nő 65-dik életévét betöltötte, legalább 3 éve megszakítás nélkül tag, öregségi nyugdíjhoz szükséges szolgálati időt nem szerzett.	5.668.- Ft (utóbb igényl. házastárs: 5.459.- Ft)	Társadalombiztosítási Alap 5.990
b/ munkaképt. járadék	Mg. szöv. tag, ha teljesen munkaképtelen, legalább 3 éve megszak. nélkül tag, rokk. nydíjhoz szüks. szolg. időt nem szerzte meg.	6.166.- Ft (utóbb ig. házastárs: 5.679.- Ft)	
c/ özvegyi járadék	Annak az mg. szöv. tagnak az özvegye, aki öregs. vagy munkaképtelens. járadékosként, illetőleg az ehhez szükséges feltételek megszerzése után halt meg, ha az özvegy házastársa halálakor nő 65., ffi 70. életévét betöltötte, vagy munkaképtelen.	5.565.- Ft	
Házastársi pótlék	Akinek saját jogú nyugell. a havi 6.900.- Ft-ot nem éri el és a vele együttélő házastársa az áll. özv. nydíjra jog. életkort betölt. vagy rokkant, és akinek nyugell., baleseti nyugell., keresete, jövedelme az özv. nyd. legkisebb összegét nem haladja meg (5.800.- Ft).	900.- Ft, ill. amennyivel a saját jogú nyugellátást 6.900.- Ft-ra kiegészítik. Ehhez jár még 3.760.- Ft) hó jöv. pótl.	Társadalombiztosítási Alap 6.000 (htp+hjp)
Házastársi jövedelempótlék	Akinek saját nyugell. az 5.800.- Ft-ot nem éri el, egyéb feltét. a htp.-val azonos.	6.900.- – 10.000.- Ft saját jogú nydíj esetén: 2.090.- Ft/hó 10.000.- Ft felett: 1.190.- Ft/hó	
Rendszeres szociális segély	Felnőttkorú munkaképtelen, ill. rokkant, vagy a nő 65-dik, a ffi 70-dik életévét betölt. Létfenntartása nem biztosított.	Mérlegeléstől függő	Önkormányzati költs.vet. 2.500
Központi szociális segély	Idős, izraelita vallású, munkaképtelen személyek, illetve rászoruló családtagjaik.	6.150.- Ft/hó/ffő	Társadalombiztosítási Alap 6 II. összesen: 254.896

III. BETEGSÉGHEZ, EGÉSZSÉGGÁROSODÁSHOZ ÉS FOGYATÉKOSSÁGHOZ KAPCSOLÓDÓ ELLÁTÁSOK

Kedvezmény típusa	Jogosultak köre	Forma/összeg	1992. évi tervezett kiadás millió Ft
Táppénz	A biztosított (és a tv. alapján azonos elbírálás alá eső) keresőképtelen személy.	A keresőképtelenség idejére járó keresetpótló ellátás (max. 1 évig jár, gümőkóros betegs. esetén 2 évig) összege: a figyelembe vehető napi átl. kereset (max.: 2.500.-) 65. kétévi foly. bizt. esetén 75%-a.	Társadalombizt. Alap (Eü. bizt.) 29.100
Rokkantsági nyugdíj	Azok a személyek, akik egészségromlás, illetőleg testi vagy szellemi fogyatkozás köv. munkaképességük 67%-át elveszt., az életkorához a tv. által előírt szolg. idővel rendelkeznek.	A rokk. nydíj összege a megszerz. szolg. idő, az átl. kereset és a rokk. fokának függvénye; minimum: I. csop. 6.331.- Ft II. csop. 6.296.- " III. csop. 6.000.- "	Társadalombizt. Alap – Eü.bizt.: 30.000 – Nyd. " : 16.000
Baleseti rokkantsági nyugdíj	Munkaképességét 67%-ban, túlnyomórészt üz. baleset (fogl. betegs.) köv. vesztette el, vagy 50%-ban szilikózis köv.-ben.	Összegét a rokk. mértéke, a szolg. idő és átl. kereset bef. Mérték havi átl. I. cs. 60%-a II. cs. 65 " III. cs. 70 " + évenként a havi átl. ker. 1%-ával nő. Minimum: I. cs. 6.426.- Ft II. cs 6.366.- " III. cs 6.040.- "	Társadalombizt. Alap (végleges: eü. bizt., nem végl.: nyd. bizt.) – Eü. bizt.: 3.000 – Nyd. " : 1.000
Baleseti táppénz	Üzemi baleset vagy fogl. betegség következtében keresőképtelen.	Keresetpótló ellátás, a napi átlagkereset teljes összege.	Társadalombizt. Alap – Eü. bizt.: 1.000
Baleseti járadék	Akinek munkaképessége üzemi baleset, fog. betegség következtében 15%-ot meghaladó mértékben csökkent, de nem rokkant.	Összegét a mkcs. mértéke és az üzemi balesetet (fog. betegs.) megelőző 1 év átl. keresete határozza meg. Mérték mkcs. Átl. ker % 1. f. 16–25 8 (1 évig jár) 2. f. 26–35 10 3. f. 36–49 15 4. f. 50–66 30	Társadalombizt. Alap (Eü. bizt.) 800

Kedvezmény típusa	Jogosultak köre	Forma/összeg	1992. évi tervezett kiadás millió Ft
Vakok személyi járadéka	18-dik életévet betölt. vak személy, aki látását tartósan (egy év), ill. véglegesen elvesztette (intézményen kívül él), kivét. mélt. érd. esetben egyéni elbír. alapj., családban élő 18 éven aluli gyermek.	Önálló folyósítás esetén: 6.850.- Ft Nydíj melletti folyósításnál – alapösszeg 520.- "	Állami költségvet. 1.350
Vakok rendsz. szoc. segélye	Munkára nem képezhető, vagy munkába nem állítható. 18-dik életévet betölt. vak személy, aki nem képes saját létfennt. biztosítani és nincs olyan tartásra köt. házastársa v. rokona, aki gondoskodni tudna róla.		Önkormányzati költségvetés 400
Rokkantsági járadék	25-dik életéve betölt. előtt teljesen munkaképtelenné vált (100% és nyugellátást, bal. nyugellátásra nem szerzett jogot.	havi 5.110.- Ft (mellette, ha jogosult, a magasabb összegű csp. is folyósítható)	Állami költségvetés 700
Cukorbetegség támogatása	Diabetese és a 70-dik életévét betöltött I., II. csoportba tartozó rokkant, rendsz. szoc. segélyben, vakok rendsz. szoc. segélyében, vakok személyi járadékában, hadigond. pénzellátásban, vagy közp. szoc. segélyben részesülő.	havi 100.- Ft	Állami költségvetés (A tervezett kiadásra részadat nem áll rendelkezésre)
Egyes mozg. korlátozott személyek közl.-vel kapcsolatos kedvezmények	Mozg. korl. (tömegközl. eszk. nem tud igénybe venni), vagy a szállítást végző személy.		Állami költségvetés 1.350
a/ szgk. szerzési támogatás b/ átalakítási támogatás c/ közl.-i támogatás d/ köt. felelősségbizt. támogatás e/ közl. elősegítő egy. kedvezmény		Vételár 60%-a vagy vám + ÁFA egy. összege, max. 240.000.- Ft. Számlával ig. költség, max. 30.000.- Ft-ig Évi 12.000.- Ft 850 cm ³ -t meg nem haladó gk. bizt. díjával azonos összeg. Parkoló jegy.	
Átmeneti járadék	Aki az öregs. nyugd.-hoz szüiks. szolg. idővel rendelkezik és nem jogosult rokk. nydíjra, öregs. nyugd. korhatárt 5 éven belül eléri, 50%-os mkcs., de rehab. munkahelyet nem tudnak számára bizt.	Az öregs. nydíj 75%-a.	Társadalombizt. Alap – Nydíj bizt.: 3.000

Kedvezmény típusa	Jogosultak köre	Forma/összeg	1992. évi tervezett kiadás millió Ft
Rendszeres szociális járadék	Rokk. nydíjhoz életkora szerint szüiks. szolg. idővel rendelk., 50%-os mkcs., nincs rehab. munkahely. Legalább 36%-os mkcs.	5.840.- Ft	Társadalombizt. Alap – Nydíj bizt.: 3.200
Bányászdolgozók egészségkárosodási járadéka	Életkorától függően a jogszab.-ban meghat. földalatti bányamunkát végzett, munkaviszonya (tagsági visz.) megszűnését megelőzően rehab. munkakörben dolgozott.	A rehabilitációt megelőző munkaköri átlag 50%-a.	Állami költségvetés 10
Személyi jöv. adómentesség kedvezmény	Mozg. korlátozott, vak, siket (nagyothalló), a rendeltben felsorolt betegségekben szenvedők.	Rokkantak: 108.000.- Ft fogyatékosok havi adóm. 2.000.- Ft	Állami költségvetés 800
			III. összesen: 91.710

IV. MUNKANÉLKÜLISÉG KEZELÉSÉNEK PÉNZBENI ESZKÖZEI

Kedvezmény típusa	Jogosultak köre	Forma/összeg	1992. évi tervezett kiadás millió Ft
			Foglalk. Alap
Foglalkoztatást elősegítő támogatások			
a./ átképzési támogatás	Aki munkanélküli, akinek munkaviszonya várhatóan 1 éven belül megszűnik, aki közhasznú munkavégzésben vesz részt, az a 18 éven aluli, aki ált. iskoláját, köz. iskoláját nem fejezte be.	Keresetkiegészítés vagy keresetpótló juttatás és költs. térítés összege: a munkanélk. jár. 110%-a, vagy munkanélk. segély 110%-a, tankötelesnél: minim. bér 15%-a.	600
b./ részmunkaidős foglalkoztatás támogatása	Az a munkavállaló, akit a munkaadó foglalkoztatási nehézségek miatt csökkentett munkaidőben foglalkoztathat.	Személyi alapbér legfeljebb 50%-a.	600
c./ korengedményes nydíj	Munkavállaló, aki legfeljebb 5 évvel a nyugd. korhatár előtt áll és nőknél 25 év, férfiaknál 30 évi szolgálati idővel rendelkezik.	Szolgálati idő és havi átlagkereset alapján egyéni-leg megállapított összeg.	900 (Munkáltató is)
d./ közhasznú munkavégzés	A munkanélküli.	Minimálbér	2.200
			Szolidaritási Alap
Munkanélküliek ellátása			
a./ munkanélk. járadék	Munkanélküli, ha járulékfizetési kötelezettségének előírt módon eleget tett, öregségi, baleseti, rokk. nyugdíjra nem jogosult, munkát akar vállalni, együttműködik a munkatügyi központtal.	Átl. kereset alapján, a folyósítás első szakaszában a járadékalap 70%-a, 2. szakaszban 50%.	41.000
b./ pályakezdekők munkanélküli segélye	Az a munkanélküli, aki oktatási intézményben oklevelét másfél évnél régebben szerezte, és munkahelyet nem tudtak számára ajánlani.	Mindenkori minimálbér 75%-a.	200
c./ előnyugdíj	Az a munkanélküli, akinek az öregségi nyugdíjkorhatár betöltéséhez legfeljebb 3 éve hiányzik és a szükséges szolg. idővel rendelkezik, legalább 6 hónapja munkanélk. járadékban részesül.	Szolgálati idő és havi átlagkereset alapján megállapított összeg.	1.330
			IV. összesen: 46.830

V. LAKÁSCÉLÚ TÁMOGATÁSOK

Kedvezmény típusa	Jogosultak köre	Forma/összeg	1992. évi tervezett kiadás millió Ft
Szociálpolitikai kedvezmény	Méltányolható lakásigények kielégítése céljából lakásépítéshez, vásárláshoz az építetöt (vásárlót) vele közös háztartásban élő gyermekek és egyéb eltartott csal. tagok után vissza nem térítendő állami juttatásként szoc. politikai kedvezmény illeti meg.	1 gyermek után 50.000.-, második gyermek ut. 150.000.-, a meglévő 3. gyermek ut. 40.000.- Ft. Minden további gyermek ut. 100.000.- Ft. A szerz.kötést követően született gyermek ut. 50.000.- Ft. Fialat hp. kérelmére 2 gyermekig önálló kölcsönként meg kell előlegezni. Más eltartott csal.tag után személyenként 30.000.- Ft. A kedv. összege az építési (eladási ár) 55%-át nem haladhatja meg.	Állami költségvetés 7.500
Hiteltörlesztési támogatás	Lakóingatlan építésére és vásárlására a pénztintézet felvett kölcsön törlesztő-részletének megfizetéséhez a törlesztés első 15 évében az állam törlesztési támogatást nyújt.	A támogatás mértéke az első öt évben a havi részlet 30%-a, a következő 10 évben a havi részl. 15%-a, de az esedékes kamat összegét nem haladhatja meg.	23.000
Kiemelt hiteltörlesztési támogatás	A szoc.pol. kedvezm. igénybevételére jogosító gyermekszámot figyelembe véve, az első tíz évben az állam kiemelt törlesztési támogatást nyújt.	Az első 5 évben a kiemelt törl. támogatás mértéke a havi törl. részletnek 1 gyermek esetében 40%-a, 2 gyermek esetében 70%-a, 3 vagy több gyermek esetében 80%-a, de az esedékes kamatot nem haladhatja meg a második 5 évben az első 5 évre meghatározott arány fele, de az esedékes kamat összegét nem haladhatja meg.	
Helyi támogatás	Az önkormányzatok kamatmentes kölcsönt, illetőleg részben vagy egészben vissza nem térítendő támogatást nyújthatnak a rászoruló családok részére, lakótelek új vagy használt lakás megszerzéséhez, lakás bővítéséhez, felújításához.	A fővárosi, illetőleg helyi önkorm. rendeletben alapítja meg.	Önkormányz. költségvetés 7.000
Egyéb lakásprogram (Mozgásérültek, lakóház, közművesített telek)			Állami költségvetés 2.450
Régi hitelek törlesztése			Állami költségvetés 32.800
			V. Összesen: 72.750

VI. HADIGONDOZOTTAK ÉS HADKÖTELESEK ELLÁTÁSAI

Kedvezmény típusa	Jogosultak köre	Forma/összeg	1992. évi tervezett kiadás millió Ft
Hadigondozottak pénzellátása	65–100%-os hadirokkant, hadiözvegy hadiárva és hadigyámolt Jelenl. ért. határig 6.850.- Ft, az egyéb feltét. fenn-állása esetén, mind a négy ellátásnál, ha a fenti összegnél alacsonyabb a jövedelme (erre az összegre kell kiegészíteni).	havi 9.850.- Ft " 8.350.- Ft " 6.850.- Ft (Megj.: nydíj melletti folyósítás esetén – különb. feltételek alapján – csak alapösszeg folyósíth.: 28.- – 520.- Ft-ig) felemelt összegű járadék: 13.700.- Ft (alapössz.: 383.- " 100%-os hadirokk. ép. pótdíja: 91.- "	Állami költségvetés 750
A kieg. hadigond. pénzellátás	Hadirokkant, hadiözvegy. Mkcs. mértéke szerint legalább 65%-os hadirokkant, illetőleg hadiözvegyként nyilvántartott, de a feltételekkel rendelk.	havi 3.800.- Ft " 2.300.- Ft	
Hadkötelesek és hozzátartozók szoc. ellátása	A sorkatonára bevonulása előtt munkaképtelen és eltartásra szoruló hozzátart. eltartottja, vagy tartási igény a bevonulása után keletkezett, vagy a tartásra kötelezettséget bírósági határozat állapítja meg.	Közös házt. élő hozzátart. Minden további személy esetén a fenti összeg az első személy számára megáll. alapössz. 70%-ával emelk.: 3.983.- Ft sorkat. külön házt. élő hozzátart esetén: 5.380.- Ft Minden további személy esetén az az összeg az első személy számára megáll. alapössz. 60%-ával emelk.: 3.228.- Ft	5.690.- Ft Állami költségvetés 200
A 12 hónapnál hosszabb ideig 12 hónapnál hosszabb szolg. telj. – a visszatartás sorkat. szolg. telj. hadk. jöv. pótl. napjától a tart. állományba helyezéskéig – sorkatonára. Tart. katonai szolg.-ra visszatart. hadköteles.			Állami költségvetés (A tervezett kiadásra részadat nem áll rendelkezésre)
Tartalékos katonai szolgálatot telj. jöv. pótló segélye		10 napot meg nem haladókat kat. szolg. idején (munkanapokra számítva) napi 316.- Ft., 10 napot meghaladó tart.kat. szolg. esetén a fegyveres erők (szolg.telj szerinti szerv) által folyósított illetményt jöv. pótló segélyként havi 6.944.- Ft-ra egészíti ki az önkorm. jegyzője.	Állami költségvetés (A tervezett kiadásra részadat nem áll rendelkezésre) VI. Összesen: 950

VII. EGYES DOLOGI, ILLETŐLEG CÉLZOTT TÁMOGATÁSOK

Kedvezmény típusa	Jogosultak köre	Forma/összeg	1992. évi tervezett kiadás millió Ft
Közforgalmú személyszállítás utazási kedvezményei	<i>Időskorúak és nyugdíjasok:</i> Ny.díjasok (a velük azonos elbírálás alá eső ellátottak és nydíjkorú házastárs, élettárs). 70 éven felüliek. <i>Gyermekek kedvezményei:</i> 4 éves korig 6 éves korig illetve a tankötelezettség kezdetéig. Tanulói (hallgatói) jogvisz. Tartósan beteg, testi vagy szellemi fogyatékos és kísérelője. <i>Tartós betegek, illetőleg, fogyatékosok és hozzátartozók:</i> Vakok, hadirokkantak, munkaképtelen rokkant, védőmunkahelyen fogl. 16 éven felüli, valamint kísérelője. Vak hadirokkant, 100–75%-os és családtag. <i>További kedvezményezettek:</i> nagycsaládosok, menekültek, orsz. gyűl. képviselők, egyházi hitk., tsi szerv. alapítv. dolgozói (költ.vet. szervek dolgozóival azonos).	Nydíjas utazási utalvány vasútra és távolsági autóbuszra 16 db/év 50%-os kedvezm. 75%-os kedv.-es bérlet korlátlan sz. utazásra a menetrend szer. helyi tömegköz. i eszk. Korlátlan sz. ut. díjtalanul minden menet. szer. közl. eszközre (kivételek az MHRT) Korlátl. sz. út. díjtalanul minden menet. szer. közl. eszk. (kivételek az MHRT) Korlátl. sz. ut. díjment. a helyi tömegköz. járatain Kedvezményes bérlet A károsodás mértékéhez, súlyosságához igazodó kedvezm. ut., illetőleg havi bérlet, minden menet. szer. közl. ut. eszközön. Az MHRT járatain is díjmentesen. Korlátlan sz. ut. 50%-os kedv. Az érintett csoportok szerint külön-külön elbírálás a rendeletben megszabott feltételek alapján (díjtalan utazástól az egyszeri kedvezményig).	Állami költségvetés 17.500

Kedvezmény típusa	Jogosultak köre	Forma/összeg	1992. évi tervezett kiadás millió Ft
Gyógyászati segédeszk. ellátás, Liberó pelenkabetét	Gyermekek 18 éves koráig, 18 év felett is (fogl. Díjmentes betegség, baleset miatt, közgyógyellátott stb.).		Állami költségvetés**
Személyfelvonó díjmentes használata	Mozgásban korlátozott csökkentláló és kísérője.		Állami költségvetés**
CB Rádió díjmentesség	I. rokkantsági csoportba tartozó rokkant nyugdíjas.		Állami költségvetés**
Múzeumlátogatási díjmentesség	Mozgássérültek.		Állami költségvetés**
TV előfizetési díjmentesség	100%-os hadirokkant, I-II. rokk. csop. tart. rokk. nyugdíjas, súlyos látás- és hallássérült, 70 éven felüliek kedvezm.		Állami költségvetés**
Vakok küldeményeinek postai továbbítása	Látássérültek.		Állami költségvetés**
Budai Sikló térítésmentes haszn.	Parkolási engedéllyel rendelkező MEOSZ tagok.		Állami költségvetés**
CASCO díjkedv. (Hungária Bizt.)	Parkolási engedéllyel rendelkező MEOSZ tagok.		Állami költségvetés**
Ártámogatások: - víz, csatorna - távfűtés	Önkormányzatok kapják, ahol a díjemelés mértéke az államilag maximált árat meghaladja.		1.500 700
			VII. összesen:19.700
			I-VII. összesen:638.182

** Az ellátás költsége beépül a szolgáltatást nyújtó szervezet állami támogatásába

CONTENTS

Guy Standing:

Restructuring for Distributive Justice in Eastern Europe

Danny Pieters:

Introduction into the Social Security Law of the Member States of the European Community

The Shortened Version of the Parliamentary Debate of the Abortion Law

Maria, Vincze:

Resident Nursery in a Mother Role?

Éva, Kálló:

Nursery Home Children's Meeting with their Past

Mária, Majoros:

Helping Nursery Home Children Get into a Family

Katalin, Hevesi-Mária, Majoros-Mészáros Lászlóné-Anna, Tardos:

Nursery Home and Child Care

Katalin, Lévai:

"We should Make a School which Suit Them"

Valéria, Kovács:

"None of Us have Fitted in the School System"

English Summaries

In this issue we have introduced a section dealing with child-care in Hungary. There have been longlasting debates about the protection of embryonic life which provoked different reactions from the representatives of the parties. We have followed the often contradicting ideas and have selected the most marked opinions with the aim to inform our readers about the process of social

legislation. The Bill has also been published with the two versions about the protection of embryonic life.

Our articles published in the section under the title of "Civil Society" give information about those kind of alternative initiatives in the field of education, which make effort to integrate drop-out children in a new type of school.

E SZÁMUNK SZERZŐI

- Hevesi Katalin** – pedagógus,
Csecsemőotthonok Pikler Emmi Országos Módszertani
Intézete
- Kálló Éva** – pedagógus,
Csecsemőotthonok Pikler Emmi Országos Módszertani
Intézete
- Kovács Valéria** – az ELTE szociálpolitikus hallgatója
- Lévai Katalin** – szociológus,
Hilscher Rezső Alapítvány
- Majoros Mária** – pedagógus,
Csecsemőotthonok Pikler Emmi Országos Módszertani
Intézete
- Mészáros Lászlóné** – pedagógus,
Csecsemőotthonok Pikler Emmi Országos Módszertani
Intézete
- Danny Pieters** – egyetemi tanár,
Katholieke Universiteit Leuven
- Guy Standing** – közgazdász,
az I.L.O. Budapest Irodájának vezetője
- Tardos Anna** – pedagógus,
Csecsemőotthonok Pikler Emmi Országos Módszertani
Intézete
- Vincze Mária** – pedagógus,
Csecsemőotthonok Pikler Emmi Országos Módszertani
Intézete
-